

jurnaldiah

by Diah Maharani

Submission date: 23-Jan-2020 11:57AM (UTC+0700)

Submission ID: 1245263758

File name: Jurnal.pdf (401.55K)

Word count: 9921

Character count: 59190

**TRAP-TRAPAN KAABUTUHAN PARAGA UTAMA SAJRONE CERBUNG NGONCEKI IMPEN
ANGGITANE SRI SUGIYANTO (TINTINGAN PSIKOLOGI HUMANISTIK ABRAHAM MASLOW)**

Diah Maharani

S-1 Pendidikan Bahasa dan Sastra Daerah, FBS, UNESA dan maharanidiah407@gmail.com

Pembimbing

Latif Nur Hasan, S. Pd., M. Pd.

Dosen Pendidikan Bahasa dan Sastra Daerah, FBS, UNESA

Abstrak

Cerbung *Ngonceki Impen* anggitane Sri Sugiyanto nggambarake ngenani trap-trapan kabutuhan paraga utamane. Kabutuhan kang durung kacukupan bisa nuwuhake pirang-pirang problem. Saliyane anane problem kang tuwuh uga ana pirang-pirang upaya kanggo nyukupi kabutuhan. Panliten iki nliti babagan trap-trapan kabutuhan sing durung bisa dicukupi kanthi nggunakake teori psikologi humanistik Abraham Maslow

Underane panliten iki yaiku 1) Kepriye gambaran trap-trapan kabutuhan sajrone cerbung Ngonceki Impen kasebut, 2) Kepriye gambaran problem saka trap-trapan kabutuhan sajrone cerbung kasebut, 3) Kepriye upayane paraga kanggo nyukupi kabutuhan sajrone cerbung kasebut, 4) Kepriye sipate paraga nalika nyukupi kabutuhan sajrone cerbung kasebut, 5) kepriye gambaran kabutuhan aktualisasidiri sajrone cerbung kasebut. Slaras karo undere panliten dingerteni tujuwan saka panliten iki yaiku 1) Ngandharake gambaran trap-trapan kabutuhan sajrone cerbung Ngonceki Impen., 2) Ngandharake gambaran problem saka trap-trapan kabutuhan sajrone cerbung kasebut, 3) Ngandharake upayane paraga kanggo nyukupi kabutuhan rasa tentrem sajrone cerbung kasebut, 4) Ngandharake sipate paraga nalika nyukupi kabutuhan sajrone cerbung kasebut, 5) Ngandharake gambaran kabutuhan aktualisasidiri sajrone cerbung kasebut

Metodhe kang digunakake sajrone panliten yaiku metodhe dheskriptif kualitatif. Sumber dhatane panliten arupa cerbung sajrone kalawarti *Ngonceki Impen*. Dhatane panliten yaiku tembung, frase lan ukara sajrone cerbung *Ngonceki impen* taun 2014. Panglumpuke dhata kasebut nggunakake teknik waca pilih cathet lan kapustakan. Kanggo ngandharake lan njlentrehake dhata nggunakake metodhe dheskriptif analisis kanthi tintingan psikologi sastra Abraham Maslow.

Tembung Wigati : Trap-trapan, Ngonceki Impen, Psikologi Humanistik

BAB I PURWAKA

1.1 Lelandhesan Panliten

Saben manungsa utawa individu mesthi nduweni kabutuhan sajrone uripe. Kabutuhan manungsa sajrone panguripan iku akeh banget lan duweni sipat ora winates jalaran saka anane panyukupan kabutuhan sing kudu dicukupi kanthi bolak-balik. Anane kabutuhan-kabutuhan kuwi ndadekake manungsa nduweni motivasi supaya bisa nyukupi kabutuhane. Saliyane bisa menehi motivasi, kabutuhan uga bisa nuwuhake problem. Problem kuwi ana nalika kabutuhan manungsa durung bisa dicukupi lan umume promlem iku bisa awujud lair lan batin sing bisa nggawe uripe manungsa tansah ora tentrem lan bisa ngalangi manungsa kanggo maju lan ora bisa nggayuh tujuane, kayata nyukupi kabutuhan dhasare manungsa..

Kabutuhan dasar manungsa utawa trap-trapan kabutuhan dasar manungsa iki uga bisa ditemokakake sajrone karya sastra. Perkara kaya mangkono bisa nuduhake yen ana sesambungane karya sastra karo psikologi. Miturut Endraswara (2013:96) karya sastra minangka produk kajiwan lan pamikiran panggurit ngenani kahanan setengah sadhar kang ana sajrone bentuk sing sadhar. Tegese yaiku sacara setengah sadar panggurit nduweni imajinasi ngenani perkara sing ana gegayutane karo pangurian bebarayan sakupenge sing dadi kawruh banjur sacara ora sadar panggurit menehi ekspresi kajiwan sajrone cipta sastra. Andharan iku nuduhake yen karya sastra menika gayut karo babagan ilmu kajiwan ateges ora bisa uwal saka psikologine manungsa.

Gegayutane sastra lan psikologi yaiku padha-padha nyinaoni babagan panguripane manungsa. Bedane, sajroning sastra nyinaoni babagan panguripane manungsa minangka wujud kang khayal, dene psikologi nyinaoni manungsa minangka wujud kang nyata (Endraswara, 2013:99). Sanajan karya sastra kuwi nggambarake panguripane manungsa kanthi asipat khayal nanging pangripta karya sastra tetep nggunakake tintingan psikologi anggone medhar karaktere paraga sajrone karya sastra. Karya sastra kang diwedhar dening pangripta kuwi bisa awujud novel, cerkak, cerbung, lan sapanunggalane.

Panyukupan kabutuhan dasar manungsa uga bisa ditemokake ing karya sastra. Salah sawijine bisa ditemokake ing karya sastra reriptane Sri Sugiyanto, mligine ing cerbung Ngonceki Impen. Cerbung ngonceki impen iki nyeritakake paraga Waskitha sing nduweni sesambungan karo perkara kabutuhan dhasar manungsa. Waskitha minangka pawongan kang tresna marang kasusastran Jawa sing wiwit SMA wis duwe kareman nulis kasusastran jawa kayata cerkak, geguritan, lan kawruh-kawruh sapala sing magepokan karo basa lan kasusastran jawa. Waskitha iku salah sawijine guru kesenian lulusan D2, lan wis kelakon diangkat dadi pegawei negeri. Waskitha ngrumangsani yen ijasah D2 mung dinggo ngulang ning SMP ing jaman saiki wis ora jaman. Guru sekolah menengah saiki mbutuhake ijasah sarjana lan Waskitha isih diploma 2 ateges kanggo nututi aturan kuwi waskitha kudu kuliyah maneh, ananging kuliyah uga mbutuhake ragad lan waskitha ora duwe biaya.

Saliyane dadi guru dheweke uga dadi pengarang sing asile kena kanggo mbayar ragate kuliyah. Lan sing dijagakake saben kepenggok butuh ora liya kejaba mung koperasi sekolah, paribasane gawe geglongan nuli diuruki maneh. Bola-bali Waskitha

kejeglong ing butuh lan kepeksa golek utangan. Sing dadi pikiran lan nggawe uripe tansah ora tentrem saliyané perkara kuliyah uga komputere rusak, utawa ancaman preman yaiku babagan papan, amarga omah sing dinggoni nggonane pakdhene sing bisa dijaluk kapan wae. Nalika omah sing dinggoni dijaluk karo pakdhene Waskitha milih ora nerusake kuliyahé, nggadhekake Skne lan nggolek utangan ing Bank kanggo modal nggawe omah. Mula kanggo nutup kabutuhane supaya ora kededel utang waskitha anggona nulis saya sregep kanthi ora ana wektu kanggo sisihane nganti nggawe sipate sisihane owah amarga rumangsa ora diperhatekake. Mula saka kuwi waskitha asring ndek warung lan pungkasané Waskitha di fitnah sing ndadekake uripe tambah krasa ora tentrem, sarta kuwatir, mula Waskitha nyupaya kanthi maneka cara kanggo ngolehake rasa tentrem.

Cerbung Ngonceki Impen anggitane Sri Sugianto iki antarane kabutuhan siji lan sijine ana sesambungane, mula kanggo mangerteni kepriye wujud kabutuhan dhasar manungsa, lan kepriye tumindake paraga kanggo mungkasi problem sajrone cerbung *Ngonceki Impen* ing panliten iki nggunakake teori kapribaden, mligine teori psikologi humanistike Abraham Maslow. Teori iki ditengenake amarga ngandharake ilmu kang ana gegayutane karo kapribadene manungsa awujud kabutuhan dasar manungsa

1.2 Underane Panliten

Adhedhasar andharan ing ndhuwur, underan panliten sing arep diteliti yaiku:

- 1) Kepriye gambaran trap-trapan kabutuhan sajrone cerbung Ngonceki Impen Anggitane Sri Sugianto?
- 2) Kepriye gambaran problem saka trap-trapan kabutuhan sajrone cerbung Ngonceki Impen Anggitane Sri Sugianto?
- 3) Kepriye upayane paraga kanggo nyukupi kabutuhan sajrone cerbung Ngonceki Impen Anggitane Sri Sugiyanto
- 4) Kepriye sipate paraga nalika nyukupi kabutuhan sajrone cerbung Ngonceki Impen Anggitane Sri Sugiyanto
- 5) kepriye gambaran kabutuhan aktualisasidiri sajrone cerbung Ngonceki Impen Anggitane Sri Sugiyanto

BAB III METODE PANLITEN

1 3.1 Ancangan Panliten

Sadurunge nganalisis data utawa nindakake panliten panliti perlu ngrancang apa kang arep ditlitilani ngrancang apa wae kang dikarepake sajrone panliten amrih asile panliten bisa kasil kanthi apik. Panliten kuwi asipat kuantitatif lan kualitatif. Panliten iki nggunakake metodhe deskriptif kualitatif, amarga dhata sajrone panliten iki wujud tembung-tembung lan ukara-ukara. Tembung-tembung lan ukara-ukara mau ditliti kanthi faktual. Saliyane iku, panliten iki nggunakake pamarekan obyektif, amarga panliten iki munjerake marang perkara sing kedadeyan tumrap paraga sajrone karya sastra kanthi nggunakake teori kapribadhen Abraham Maslow. Miturud Bogdan lan Taylor (sajrone Maleong, 2004:4) metodologi deskriptif kualitatif iku minangka metode sing ngasilake dhata deskriptif sing wujud tembung-tembung lan tumindak saka paraga sing ditliti.

1 3.2 Sumber Dhata lan Dhata

Sumber dhata sing digunakake sajrone panliten iki yaiku sawijining karya sastra awujud cerbung kanthi irah-irahan Ngonceki Impen anggitane Sri Sugiyanto. Cerbung iki njupuk saka 24 edhisi sing kapacak ing kalawarti Panyebar Semangat. Diwiwiti saka Edhisi, nganti edhisi, tanggal 2015. Adhedhasar sumber dhata deskriptif sing wujud tembung-tembung lan tumindak saka paraga sing ditliti sajrone cerbung Ngonceki Impen sing salaras karo underane panliten.

3.3 Instrumen

Miturud Arikunto (2006:126) 1 instrumen panliten yaiku piranti-piranti sing digunakake sajrone panliten. Sajrone panliten kualitatif, panliten minangka instrumen utama, amarga validitas lan rehabilitas dhata ditemtokake dening ketrampilane paliti nggolongake dhata, mula instrumen sing utama sajrone panliten iki yaiku paliti minangka sing nindakake panliten.

3.4 Tata Cara Pangumpulan Dhata

Tata cara pangumpulake dhata yaiku kagiyatan kang dilakoni kanggo ngolehake dhata sing gegayutan karo objek panliten (Faruk, 2012:56) tata cara pangumpulake dhata sajrone panliten iki yaiku:

- 1) Teknik waca, yaiku teknik sing ditindakake kanthi cara maca adhedhasar kaidah struktur basa sing lumrah lan bener. Teknik maca ditindakake kanthi tliti lan sacara bola-bali wiwit perangan ngarep nganti cuthel saengga bisa cetha lan ditemokake objek sing pas karo panliten. Teknik maca iki nduweni tujuan supaya bisa ngerteni gambaran isi cerbung kanthi cetha.
- 2) Teknik cathet, yaiku teknik kanggo ngumpulake dhata kanthi cara menehi tandha lan nyathet bukti-bukti minangka dhata. Teknik cathet ditindakake kanthi menehi tandha pethikan-pethikan saka cerbung kang arupa tembung, utawa ukara-ukara sing trep karo underane panliten.
- 3) Teknik nggolongake utawa klasifikasi yaiku teknik sing ditindakake kanthi nggolongake dhata sing wis dikumpulake saka proses nyatet dhata sadurunge supaya bisa trep karo underane panliten. Teknik klasifikasi nduweni tujuan

kanthi anane proses pamilihan dhata sing relevan. Teknik iki sejatine mujudake teknik milah-milih peranan saka panliten sing ditindingi supaya bisa antuk dhata sing dibutuhake lan nyisihake dhata sing ora diperlokake kaya tuladha ing ngisor iki:

3.5 Tata Cara Panulise Asiling Panliten.

1) sepisan ngimpun sakabehing dhata sing ana sajrone cerbung Ngonceki Impen anggitane Sri Sugianto sing gegayutan karo kecenderungan kabutuhan sing durung bisa dicukupi paraga utama 2) dhata sing wis kaimpun banjur digolong-golongake adhedhasar andharan panliten. Panggolongan kasebut uga mujudake wangsulan saka underane panliten lumantar andharan-andharan. 3) andharan kang adhedhasar andharan panliten kasebut banjur dianalisis kanthi cara digatukake karo teori psikologi abraham maslow utamane rasa ora tentrem. 4) pungkasan menehi dudutan Saka asil analisis ngenani kecenderungan kabutuhan sing durung bisa dicukupi paraga utama sing salaras karo underan panliten.

BAB IV ASILE PANLITEN

4.1 Gambaran Trap-Trapan Kabutuhan Paraga Utama Sing Durung Kacukupan Sajrone Cerbung Ngonceki Impen Anggitane Sri Sugianto

Cerbung Ngonceki Impen anggitane Sri Sugianto minangka cerbung kang nyritakake ngenani kabutuhan dhasar manungsa. Kabutuhan dhasar manungsa yen durung kacukupan bisa nuwuhake pirang-pirang problem. Mula saka iku kudu dicukupi supaya ora nuwuhake problem utawa masalah. Kabutuhan sing durung bisa dicukupi bakal nuwuhake problem kayata rasa tentreme paraga kang ana sajrone urip bebrayan. Paraga utama ing cerbung iki yaiku Waskitha sing ngupaya kanggo nyukupi kabutuhan. Gambaran panyukupan kabutuhan sajrone cerbung *ngonceki impen* ing antarane yaiku kaya kang diandharake ing ngisor iki:

4.1.1 Kabutuhan Fisiologis

Kabutuhan manungsa kang paling dhasar yaiku kabutuhan *fisiologis*. Kalebu ing njerone yaiku kabutuhan panganan, omben, panggonan urip, seks, kabutuhan oksigen, kabutuhan kanggo ngolehake dhuwit utawa pekerjaan. Kabutuhan iki minangka tahap awal sajrone trap-trapan kabutuhan miturut maslow. Kabutuhan fisiologis kalebu ing kabutuhan primer sing kudu dicukupi supaya ora nuwuhake problem.. Bukti sing nuduhake Waskitha durung bisa nyukupi kabutuhan fisiologis yaiku

4.1.1.1 Kabutuhan Papan Panggonan

Saliyane nyukupi kabutuhan pangan manungsa uga nyukupi kabutuhan papan. papan uga dadi perangan sing wigati tumrap panguripane manungsa. Minangka kabutuhan sing klebu primer, papan yaiku panggonan manungsa kanggo turu, ngaso lan njaga dhiri saka udan lan panas. Papan minangka salah sawijine kabutuhan manungsa awujud wangunan kanggo urip lan nindakake sosialisasi. Kejaba kanggo turu, ngaso lan njaga dhiri saka bebaya, papan uga nuduhake tingkat sosiale pawongan. Gambaran ngenani kabutuhan papan kuwi uga dicritakake sajrone cerbung ngonceki impen anggitane Sri Sugianto. Kabutuhan marang papan digambarake klawan paraga Waskitha. Ing ngisor iki bakal diandharake kabutuhan marang papan kang digambarake paraga Waskitha.

Kabutuhan marang papan digambarake klawan paraga Waskitha sing tansah ngupaya supaya bisa mbangun omah sing wis suwe diimpen-impenke. Tumindak kuwi bisa dideleng saka kekarepane nalika dheweke terus ngupaya ngumpulake dhuwit saka asil dadi pengarang banjur golek utangan Bank utawa koperasi sekolah. Gambaran tumindake Waskitha bisa dideleng ing pethikan ngisor iki.

“Menawa wengine lagi nggremet, tansaya sepi rasane. Pikirane waskitha kadhang ora jenjem. Ing sela-sela ngarang mecaki tengane ratri, atine tumlawung marang lelakon kang bakal dipecaki, siji mikir kuliyah, loro mikir omah, pancen wektu iki dheweke wis manggon omah dhewe, yaiku omah suwung kagungane Pakdhene. Mesthi wae omah kuwi samangsa disuwun sing duwe, dheweke kepeksa kudu

ngalih. Mangka jroning ati wis prasetya, samangsa omah-omah kudu isa urip mandhiri, ora ngejibake palirmane wong tuwa apadene maratuwa. Yen perlu isa mbiyantu wong tuwane loro nadyan mung upa sagegem apa banyu sacingkir paribasane, utawa tembung manis sing banget mbungahke atine. (PS no 11, 2014:20)

Gambaran saka pethikan ing ndhuwur minangka bukti yen Waskitha kepengin nyukupi kabutuhan marang papan. Kabutuhan marang papan iki kagolong ing kabutuhan sing wigati amarga dheweke durung duweni omah dhewe. Nadyan wis duwe anak bojo, uripe disawang mapan merga duwe gaji anggone dadi pegawe negeri, ning nyatane nganti saiki dheweke durung duwe omah sing gumathok. Nganti dina iki omah sing dinggoni kuwi duweke pakdhene. Mesthine omah kuwi klebu baku kanggo ngeyub saben ndina-dinane, apa maneh tumrape wong wis anak bojo, sing ateges butuh papan lan kapitayan kanggo mecaki uripe supaya gemana lan mandhiri ora nggantugake marang wong tuwa apa dene mara tuwa. Putrane pakdhene uga kena PHK lan saiki loro-lorone padha kelangan gaweyan mestine bakal bali ning ndesa. Sing njangget banget ning pikirane ora liya perkara omah. Omah sing dienggoni klebu jatahe anake lanang Pakdhene. Mesthi wae yen sida bali ning ndesa, tan wurung omah kang dienggoni kuwi bakal dijuluk. Nadyan durung wujud keputusan sing gemana, nanging babagan omah wis kuwawa ngganggu pikirane Waskitha.

4.1.1.2 Kabutuhan Pangan

Saliyane kabutuhan papan manungsa uga nyukupi kabutuhan pangan lan istirahat. Kabutuhan iki kagolong ing kabutuhan sing wigati lan kudu dicukupi amarga badhane manungsa iku mbutuhake tenaga kanggo numindakake kagiyatan saben dinane. Mula saka iku dianjurake mangan iku sedina kaping telu supaya kabutuhane badhan iku uga kacukupan. Nyukupi kabutuhan pangan iku ana panjurung saka dhirine manungsa dhewe, yaiku rasa luwe. Yen manungsa kekurangan nutrisi saka panganan, bisa nyebabake badhan lemes ora duwe tenaga lan bisa nganti nuwuhake penyakit sing bisa ngeridhu manungsa anggone jaga kahanan badhane, amarga yen wis lara ora bisa nyukupi kabutuhan. Kabutuhan pangan minangka kabutuhan manungsa sing primer, ateges manungsa ora bisa urip tanpa pangan. Kabutuhan pangan yen durung bisa dicukupi bisa nuwuhake problem. Gambaran tumindake Waskitha sing durung bisa nyukupi kabutuhan pangan bisa dideleng saka pethikan ing ngisor iki.

“Panjenengan mengko njajan wae”, wangsulane karo ndhengengek tanpa mudhun saka kasur, ngucek-ngucek mripat, nyalami sisihane kanthi esem tipis tanpa ulat sumringah. Nalika panyawange waskitha tajem nimbus memanike, dheweke ora kuwawa. Atine perih. Dheweke nyoba mesem karo ngrangkul kaked. (PS no 23, 2014:19)

Gambaran saka pethikan ing ndhuwur minangka bukti yen Waskitha durung bisa nyukupi kabutuhan pangane. Sawise kerja wiwit esuk krasa luwe banjur kepengin mangan supaya kepenak anggone ngayahi jejibahan ing kantor. Luwe mujudake kahanan nalika sistem organ ing badan ora nduweni suplai energy sarta unsur-unsur wigati sing kinandhut sajrone panganan, kebutuhan paling dhasar sing diduweni saben manungsa yaiku kabutuhan fisiologis. Kabutuhan fisiologis kagunaane kanggo mertahanke uripe kasebut sacara fisik. Pethikan kasebut nuduhake yen Waskitha

nandang rasa luwe. Wong sing luwe nduweni motivasi utawa pepenginan kanggo mangan, amarga sing dibutuhake panganan minangka sumber enora ana manungsa sing nandhang rasa luwe banjur golek kanca utawa nyuwupi kabutuhan liyane. Kabutuhan liya bakal disisihake nganti kabutuhan fisiologis kasebut bisa kacukupan. energi, Kabututuhan pangan durung bisa dicukupi amarga nalika kuwi kunthi minangka sisihane Waskitha ora gelem nindakake kuwajibane minangka sisihane Waskitha yaiku masak. Dheweke repot lan ora bisa masakake Waskitha amarga sibuk ana urusan sing dianggep wigati. Tumprape waskitha ora apa yen sisihane lagi repot, ananging sing ndadekake atine waskitha rada cuwa yaiku sikape sisihane marang dheweke sing dirasa ana sing beda, esem tipis sing dirasa ampang sing kuwawa ndadekake atine rada ora kepenak. Nanging dheweke tetep nyoba nampa kanthi tulusing ati.

4.1.1.2 Kabutuhan Istirahat

Istirahat yaiku kabutuhan dasar sing mutlak kudu dicukupi saben pawongan, kanthi istirahat sing cukup, badhan baru bisa optimal. Sacara umum, istirahat yaiku sawijining kahanan sing tenang, relaks, tanpa anane tekanan emosional lan bebas saka perasaan gelisah. Mula istirahat ora berarti ora nindakake aktivitas apa". Kadang kala, jalan-jalan ing taman uga bisa diarani dadi salah sawijine wujud istirahat. Istirahat uga bisa diarani bersantai utawa ngindhari bab" sing mosenake, utawa njengkelake. Kanthi istirahat sing cukup , badhan bisa nindakake fungsine kanthi optimal. Ananging ora saben kabutuhan istirahat saben pawongan bisa dicukupi, amarga kabutuhan saben pawongan iku beda-beda. Kabutuhan istirahat sing ora bisa dicukupi uga bisa nuwuhake problem ing pekerjaan utawa ing swasana atine manungsa kaya pethikan cerbung ing ngisor iki:

“ Iki critane durung rampung Dhik, mengko yen kepunggel malah ilang tengah ndalan”, wangsulane Waskitha tanpa tumoleh. Kunthi mung unjal ambegan nuli bali mlebu kamar nyusul anake sing isih nglepus. (PS no 19, 2014:42)

Gambaran saka pethikan ing ndhuwur nggambarake waskitha sing lagi ngarang crita masiya ing tengah wengi. Kanggo nyukupi kabutuhan Waskitha luwih nengenake marang tulisane ketimbang wektune kanggo istirahat. Minangka pengarang dheweke mesthi mbutuhake inspirasi nalika nulis critane lan nalika inspirasi kuwi ana ing pikirane Waskitha ora nyiak-nyiakake inspirasi kuwi rela begadang ing tengah wengi nyengkut ing ngarepe computer amarga eman yen inspirasine iku ilang. Kabeh sing dilakoni Waskitha kuwi ora liya kanggo nyukupi butuhane.

4.1.2.1 Kabutuhan Rasa Tentrem Saka Tuntutan Kerja (Guru)

Sajrone nyukupi kabutuhan manungsa kudu gumregah kanggo nyukupi kabutuhane. Saben manungsa kanggo nyukupi kabutuhane duweni ketrampilan sing beda-beda. Mula saben pawongan uga duweni pakaryan sing beda-beda miturut ketrampilan lan kabisane. Jenise pakaryan bisa digolongake dadi 2 golongan yaiku sing ngasilake jasa lan barang. Ing kene Waskitha ana ing kagolong pakaryan sing ngasilake jasa kayata dadi guru lan pengarang sing luwih nengenane ing pikiran lan tenaga. Nalika kerja uga ana tuntutan" kerja sing gawe ati krasa ora ayem sing Gambaran kabutuhan rasa tentrem saka tuntutan kerja uga dirasakake dening Waskitha sing bisa dideleng saka pethikan ing ngisor iki :

“ Guru sekolah menengah saiki mbutuhake ijasah sarjana Dhik. Kamangka ijasahku isih diploma loro, sing ateges kanggo nututi aturan kuwi aku kudu kuliah maneh”. (PS no 10, 2014:41)

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dingerteni yen wis wancine guru SMP kudu sarjana. Aja maneh guru SMP, sedhenge guru SD wae padha nyengkut anggone golek ijasah D2, lan padha ora gelem ketinggalan paraga-paraga pendhidhikan kuwi kepengin nganthongi ijasah sarjana. Jamane pancen wis seje. Jaman dhisik ijasah SMA isih gedhe ajine, lha saiki ijasah SMA mung kemampul ora ana ajine. Aja maneh mung SMA, lha wong sing sarjana wae isih ngglandheng rung nggenah nasibe. Ijasah SMA mbiyen ngalor ngidul nduweni aji kena kanggo golek gaweyan. Nanging jaman saiki bareng saya maju, ijasah SMA mung mujudake ijasah pendhidhikan dhasar kang kudu diterusake ing pawiyatan luhur. Ngenani dana kuliyah sing akeh, dheweke uga bingung ngenani biaya kuliyah amarga kanggo blanja saben dinane wae kadang kala isih kurang. Duwe celengan sethithik uga kanggo jagan yen samangsa ana kebutuhan sing ndadak.

4.1.1.3 Kabutuhan Rasa Tentrem Pengin Duwe Komputer Anyar

Ing jaman saiki computer wis dudu barang sing mewah maneh. Saben pawongan bisa nduweni siji computer pribadi guna njurung pakarya saben dinane. Ing ngrembakane teknologi sing tansaya modern, computer dadi salah siji kebutuhan pokok manungsa modern. Ing era serba digital anane computer dadi salah sawijine panjurung mobilitas manungsa sing luwih gampang nggunakake perangkat elektronik sing wis ngrembaka canggih iki. Ana paedahe computer tumrape manungsa yaiku computer minangka sarana sing nggampangake kerja, utawa computer bisa dadi sarana hiburan utawa sarana informasi. Kaya paraga waskitha sing ngrasakake manfaate computer lan kepengin nduweni computer kaya pethikan ing ngisor iki :

Swara keyboard computer Pentium I keprungu gemontang pating clethok kaya swarane barang atos sing padha kroncalan. Dheweke wis ngrumangsani yen wis ketinggalan jaman merga durung nganggo laptop anyar. Lha piye dhuwit sing nggo tuku computer Pentium anyar wae durung gableg. Computer Pentium siji kuwi wae anggone nglego duweke kancane. (PS no 11, 2014:42)

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dimangerteni yen Waskitha durung bisa nyukupi rasa tentreme. Dheweke pancene pengarang otomatis kanggo nunjang nalika kerja dheweke mbutuhake computer. Ananging mung computer lawas sing diduweni ananging mesin ketik lawas kuwi nyekseni anggone mecaki donyane pengarang masiya kadang bola-bali ngadhat. Maklum computer e mung computer pentium I sing keprungu gemontang pating clethok kaya swarane barang atos sing padha kroncalan. Dheweke wis ngrumangsani yen wis ketinggalan jaman merga durung nganggo laptop anyar nanging ya piye maneh wong dhuwit sing nggo tuku computer Pentium anyar wae durung duwe. Computere Pentium siji kuwi wae anggone nglego duweke kancane.

4.1.1.4 Kabutuhan Rasa Tentrem Saka Utang

Kabutuhan rasa tentrem sabanjure yaiku kabutuhan rasa tentrem saka utang. Manungsa urip ing alam donya wis lumrah yen tau nduweni utang. Saben pawongan anggone utang sejatine didhasari sabab-sabab tartamtu. Sabab-sabab iku bisa arupa kanggo nyukupi kabutuhan ing wektu iku nanging ora nduweni dhuwit. Ana pawongan sing nduwe dhuwit kanggo nyukupi butuh nanging kanggo njaga-njaga banjur dheweke utang. Wong kang kacingkrangan akeh sing merlokake rasa tentrem saka utang. Tansah

ora jenjem atine yen kapikiran utang kuwi. Saengga, nggolek maneka werna cara kanggo nyukupi kabutuhan rasa tentrem saka utang kuwi. Gambaran kabutuhan rasa tentreme Waskitha saka utang bisa dideleng saka pethikan ing ngisor iki :

Sing dijagakake saben kepenggok butuh ora liya kejaba koperasi sekolah. Kanggo nututi ragat kuliyah, paribasane gawe jlegongan banjur diurungi meneh. Ya piye maneh jenenge wae klebu wong cilik, cagake ya mung ugil-ugil durung linambaran cakar ayam. Menawa ora ati-ati malah keblondrong dlongap-dlongop kaya sapi ompong. (PS no 12, 2014:19)

Gambaran saka pethikan ing ndhuwur minangka bukti yen waskitha durung bisa nyukupi kabutuhan rasa tentreme. Kanggo nutupi ragat kuliyah dheweke milih utang koperasi sekolah. Paribasane gawe jlegongan banjur diurugi maneh nalika dheweke oleh gaji saka gaji guru utawa saka asile dadi pengarang. Nadyan kang ditampa saka penerbit majalah nadyan ora gedhe nanging mirunggan ajine. Honor sethithik kuwi nanging kena dijagakake kanggo nambahi ekonomine. Saka pethikan ing ndhuwur bisa dimangerteni yen kadhang apa sing diangen-angen ora padha karo kasuyatan sing ana. Wong urip sesandungane lelakon kuwi akeh, nyatane dheweke bola-bali kejeglong ing butuh. Masiya kahanane kaya ngono iku kabeh lelakon dirambati kanthi nalar dawa. Isih akeh wong sing urip ana sangisore dheweke, ning nyatane kanggo mecaki lakune dina kaya ora ana sandhungan apa-apa. Kabeh gumantung sing nglakoni.merga sing kuwasa wis duwe pepesthen kang adil lan wicaksana. Wong urip ora kena nglokro. Apa kabisane wajib disyukuri lan digemeni.

4.1.1.5 Kabutuhan Rasa Tentrem Saka Inciman

Kabutuhan rasa tentrem sabanjure yaiku kabutuhan rasa tentrem saka inciman. Inciman nduweni teges yaiku sawijining upaya utawa kegiatan sing dilakokake individu utawa kelompok tertamtu sing nduweni potensi mbahayakake keslametan individu/ kelompok liya. Inciman umume bisa dadi sawijining perkara sing bisa ngresahake masyarakat. Gambaran ngenani kabutuhan rasa tentrem saka inciman kuwi uga dicritakake sajrone cerbung *Ngonceki Impen* anggitane Sri Sugianto. Kabutuhan rasa tentrem saka inciman digambarake klawan preman-preman sing ngancam Waskitha. Ing ngisor iki bakal diandharake kabutuhan rasa tentrem saka Inciman kang digambarake klawan preman-preman. Gambaran kabutuhan rasa tentrem saka inciman bisa dideleng saka pethikan ing ngisor iki ;

“ Huh, alesan apa eman. Ndang Pak, iki ilatku selak gatel. Iki mumpung aku isih ijen, mengko yen konangan kanca-kancaku kae malah luwih akeh tomboke!” pandhesega Joko Luwak karo mudhun saka kinge. Tangane loro malangkerik, mripate mendelik.

Gambaran saka pethikan ing ndhuwur minangka bukti yen waskitha durung bisa nyukupi kabutuhan rasa tentreme. Kabukti Dheweke diancam dening preman ing desane sing jenenge Joko Luwak. Pawakane dhempal rembuge sugal, gaweyane saben dina mung kluyuran ing dalan, adu jago, main lan ngombe. Nalika kuwi dheweke njaluk dhuwit ning Waskitha kanthi cara sing rada kasar amarga pepenginane ora dituruti dening Waskitha. dheweke ngancam bakal ngundang kanca-kancane yen nganti Waskitha nulak panjaluke iku.

4.1.1.6 Kabutuhan Rasa Tentrem Saka Fitnah

Kabutuhan rasa tentrem sabanjure yaiku kabutuhan rasa tentrem saka Fitnah. Fitnah yaiku nyebarake aib utawa alane wong liya sing ora bener. Lan akibat saka fitnah iki bisa gawe rugine wong liya, amarga saka anane fitnah iku ndadekake wong bisa salah paham lan bisa ngrusak harga diri utawa kehormatane wong liyan. Ing crita iki Waskitha uga difitnah lan fitnah iki uga ngrusak hubungan rumah tanggane karo kunthi sing disawang adem ayem sasuwene iki. Gambaran kabutuhan rasa tentreme Waskitha saka fitnah bisa dideleng saka pethikan ing ngisor iki :

“ aku kepengin takon Pak, cerkak panjenengan ing Panyebar semangat isine ora gegeh karo apa sing dak lakoni. Kenya frustrasi kang kepedhot katresnan merga ditandhing-tandhingke karo Kenya idhamane wong sing dak tresnani?” (PS no 11, 2014:42)

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dimangerteni yen Waskitha kena fitnah karo wening. Dheweke kepengin takon marang Waskitha ngenani cerkak sing dimuat ing panyebar semangat amarga crita sing ana ing majalah kuwi persis kaya sing dialami wening lan nyatane ya ora ana gesehe sethithika. Mung jeneng lan settinge wae sing ora padha. Miturut Waskitha cerkak kuwi rak mung fiksi yen ana sing padha lelakone kuwi ya mung mbeneri, nyatane waskitha ya durung ngerti apa sing dialami karo wening. Crita kuwi thukul saka angen-angene Waskitha, ora ana larangan kanggo pengarang fiksi kaya Waskitha golek sumber inspirasi kanggo njangkepi ilustrasi angen-angene. Sejatine nalika Waskitha mlebu makarya ing sekolahan kono wening kuwi tau mambu ati karo Waskitha, nanging eman priya sing diidham-idhamke kuwi wis duwe Kenya pilihan satemah rasa cuwa tansah ginawa ing telenge ati, tujune wae anggone nandur katresnan durung pati jero. Tumrap wening anggone kelangan Waskitha mujudake koncatan tresna sing kaping pindho, ora ana sing ngerti kena apa padha ora nglanggati tresnane kenya kuwi. Kamangka wening kuwi samubarange ora nguciwani, wiwit rupa dedeg nganti unggah-ungguh tansah nemsemake.

4.1.2.8 Kabutuhan Rasa Tentrem Saka Bebaya

Bebaya nduweni teges kacilakan sing bakal kelakon. Bebaya minangka perkara kang wigati kango diinggati. Bebaya yaiku kahanan sing bisa nuwuhake rugi. Rasa rugi kuwi bisa saka cidera utawa kerugian lainne. Bebaya iku uga bisa diarani sumber, utawa kahanan, tindakan sing nduweni potensi bisa nyiderai manungsa utawa bisa ngincim kaslametane manungsa. Gambaran ngenani kabutuhan rasa tentrem saka bebaya kuwi uga dicritakake sajrone cerbung *ngonceki impen* anggitane Srisugiyanto. Kabutuhan rasa tentrem saka bebaya digambarake klawan paraga waskitha. Ing ngisor iki bakal diandharake kabutuhan rasa tentrem saka bebaya kang digambarake klawan paraga Waskitha. Gambaran kabutuhan rasa tentrem saka bebaya iki minangka kabutuhan kang dibutuhake dening paraga Waskitha nalika dheweke dipalak klawan joko kluwak lan anak buahe. Gegambaran kuwi bisa dideleng saka kahanane kuwi kaya ing pethikan ngisor iki.

Joko Luwak ora enggal wangsulan. Dheweke ngrogoh kanthong dhuwit lembaran rong puluhan ewu dicekel nuli diwenehake menyang wsakitha. Sing diulungi ora enggal nampa kepara nyawang praupane nom-noman sugal kanthi solah bawa mbedhigal tanpa suba sita karo lambene klomat klamet. (PS no 21, 2014:50)

Saka pethikan ing ndhuwur bisa diamngerteni yen Waskitha ora enggal nampani dhuwit sing diulungake. Ning sajake joko luwak selak ora sabar, agahan lembaran rong puluhan ewon kuwi diuncalake karo lambene pecuca pecucu mambu arak mak slenthing. Saumpama ora ngelingi minangka guru ngono mesthi raine wis mbrabak lan ngajeni marang ajining dhiri. Umpama tandhing gelut ijen padha ijen ora wedi. Atine lumuh. Ngadhepi kahanan kudu jembar ing pangrasa. Sing waras yen isa ngalah. Nanging sawijine dina yen sabare wis ora kena di kendhaleni arep kepriye maneh. Jenenge wae menungsa, nandyan sabar lan jembar ing ati nanging kabeh winates.

Waskitah isih sabar lan mung ndomblong merga ora ngerti karepe. Nanging saka sikape Joko Luwak sing kurang sopan kuwi mesti nyimpen sengit sing didhelikake. Rasane donyane kuwi kaya dhagelan wae. Wong wis ngalah malah dianggep salah. Joko luwak lan kancane saka kadohan isih pating brigi, nganggep atine waskitha ciyut. Kamangka suwalike, sing diece atine malah krasa nelangsa marang sipate wong wong kuwi, dene nedhenge nduweni awak seger, isih rasa awit saka peparinge Sing Kuwasa kok olehe ora padha eling. Sepira ta dayane manungsa menawa katandhing karo panguwasane Gusti. Manungsa wis padha keblinger marang tindhak nistha, atine wis padha wuta marang paugeran agama. Ora ana wong duraka bakal mulya

4.1.3 KABUTUHAN RASA TRESNA

Salah sawijine kabutuhan dasar ngenani tresna yaiku kabutuhan rasa tresna marang kaluarga. Ing sajrone kauripan iki rasa tresna minangka kunci kebahagiaan. Rasa kasih sayang iki arupa wujud sakanta. kasih sayang asipat ngasihi. Sajrone kasih sayang mbutuhake sawijining pengorbanan, tanggung jawab, kejujuran lan rasa saling percaya saengga ngasilake kekompakan lan kesetiaan. Kasih sayang bisa dadi dasar komunikasi ing sajrone keluarga. Ananging yen landhesan kuwi ora ana lan rasa kasih sayang iku saya luntur bakal ndadekake kahanan kuwi beda yaiku kurange rasa kasih sayang ing antarane kaluarga. Gambaran kabutuhan rasa tentreme Waskitha sing durung bisa dicukupi bisa dideleng saka pethikan ing ngisor iki :

4.1.3.1 Rasa Ora Pengertian

Rasa Pangerten yaiku salah sawijine sipat manungsa, masiya nduweni makna sing jeru, nanging nduweni sipat pangerten yaitu modal manungsa kanggo numindakake kauripan kanthi cara iringan. Anane sipat pengertian iki uga bisa mahami lan bisa ngerteni, ananging yen rasa pengertian iku wis ora ana ing keluarga bakal bisa nuwuhake problem kaya pethikan ing ngisor iki :

“ piye Mas, menawa aku nyambut gawe, mengko nggo nambah ekonomine?” pitakone kunthi kaya mecah swasana amem wengki kuwi. Wisnu engko dititipake mbahe kaya wong-wong kae. Nyatane wong-wong sing padha nyambut gawe kae nglakoni ngono ya isa mlaku

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dimangerteni yen kunthi duweni pepenginan kanggo kerja kepengin mbantu waskitha ananging ora mertimbangake kepriye anake yen dheweke nyambut gawe. Waskitha percaya marang panemune kunthi. Nanging yen kabeh mau dilakoni kahanan omah iki durung mesthi kaya sing kok impekake. Wisnu nedhenge butuh kawigaten, klebu omah sing isih wujud bata mringis iki mbutuhake kawigaten uga. Awake dhewe lagi wae isa oncad saka lelakon sing njiret angen-angen. Apa sliramu bakal mentala nyawang kahanan omah sing wis njenggarong iki kelangan

kawigaten, aku wis nrima, nampa kahanan kaya ngene iki. Sing baku mecaki baitane wong omah omah tansah ayem tentrem. Kabeh rak wis dadi niat saka kringete awake dhewe. Apa sliramu luwih mentala mrangguli kahanan kang wis ayem kuwi bakal kepunggel kanthi tulisan sing durung pana tebane.

Pancen dhisik sadurunge oleh Waskitha nate nyambut gawe ana perusahaan. Nanging bareng omah-omah lan wis oleh momongan swasana ing kulawarga kuwi krasa repot. Angkahe bakal dilakoni anggone nyambut gawe kanthi golek rewang nggo momong Wisnu. Nanging tebane kahanan seje, jebul swasana malah kurang nuju prana. Teka omah yen padha kesele nuli padha tutuh-tutuhan. Entek-entekane swasana kurang menaki ati kaya ngono kuwi kerep diprangguli. Saengga ndadekake kahanan ing kulawarga iku malih dadi kaku. Tebane ekonomi ya panggah wae ora ana undhake, merga wis kelong nggo ngopahi rewange.

Waskitha njaluk supaya kunthi bisa mupus sakabehe lelakon. Dikira ya mung kanthi cara ngene iki bakal kegugah kanggo mecaki urip iki. Menawa ngenteni keprabon tangeh bakal gantha, malah isa dadi sandhungane awake dhewe, nyatane sedulur liya isih padha kepengin mengkon. Pancen sing diarani babad alas kanggo adage kahanan panguripan kuwi luwih rekasa tinimbang nampani warisan, nanging yen kabeh mau dilakoni kanthi temen bakal nuwuhake urip kepenak. Kaya paribasan rekasa dhisik bakal mulya ing tembe.

4.1.3.2 Kunthi mambu ati marang Jumen

Rasa tresna minangka fitrah sing ana ing saben manungsa, tresna ana supaya manungsa bisa ngrasakake rasa kasih sayang antarane siji lan liyane. Yen ngrembug ngenani rasa tresna akeh sing mung fokus ing lawan jenis, padahal konteks rasa tresna ora sesempit kuwi. Rasa tresna bisa dirasakake antarane anak lan wong tuwa, sahabat utawa sing liyane. Ing jaman saiki, kebebasan berekspresi dan kebebasan ngomong ndadekake manungsa bebas berekspresi saengga rasa tresna iku bisa diekspresikne ing bab sing salah kayata seneng marang wong liya kaya pethikan ing ngisor iki :

Kunthi mung mesem tipis, dheweke ora imbal. Ing atine ana sethithik rasa kedher. Apamaneh nalika priya kuwi mesem kanggo dheweke. Ing pojok atine kaya ana barang lincip sing nyocok gawe getir. Dheweke rumangsa dosa dene sore mau wis nyoba kumbi saka kasunyatan. Anggone kepengin turu nenggone wong tuwa kanthi pawadan Wisnu kangen karo mbahe mung dingo samudana wae. Jumen wiwit nggodha ing pojok atine, kanthi pawadan mung kepengin ngobrol lan nambal rasa kangen. Geneya dheweke ndadak nglangati. (PS no 20, 2014:42)

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dimangerteni yen kunthi emoh keganggu atine. Ora pantes yen tembung manis lan sing awujud rayuan gombal ditandur ing pojok ati. Kunthi rumangsa dosa marang waskitha amarga dheweke ora jujur, dheweke gawe alasan Wisnu kangen karo mbahe mung dingo samudana wae. Kunthi nyesel kena apa dheweke nggagas jumen sing mung kepengin ngrusak rumah tanggane karo waskitha. Atine kunthi ora bakal keguh tembung manise jumen nadyan kanthi cara apa wae. eman apa sing dirasakake kuwi angel menawa dicritakake marang sisihane. dheweke ngerti menawa sing lanang lumuh menawa nampa kahanan sing dirasa mung bakal

nuwuhake swasana kurang jenjem. Ndhisik pancen rada sethithik onya kawigatene, saka tembung manis mitra lawase sing pinter nylamur wicara beteke ngrogoh atine

4.1.3.3 Rasa Cubriya

Ora bisa dipungkiri yen kita bakal ngrasa cubriya, kuwatir lan duweni pikiran negative nalika pasangan kita sipate beda saka sadurunge. Rasa khawatir lan cubriya iki sejatine wajar, ananging kudu diusahakake supaya ora terlalu kuwatir lan cubriya sing berlebihan amarga bisa dadi penyebab bubare hubungan karo pasangan. Ana kalane pasangan mbutuhake wektu luang lan bisa nikmati donyane dhewe. Cemburu ing pasangan uga dudu perkara sig dilarang ananging kudu diusahakna supaya cemburu iku ora gawe pasangan risi. Sadar utawa orane ana sipat kita sing gawe pasangan kurang nyaman. Perasaan kasebut arupa rasa cubriya, kuwatir kaya waskitha sing cubriya karo kunthi amarga sipate kunti sing owah sawise tekne paraga jumeni ing kauripane. Rasa cubriya Waskitha marang kunthi bisa dingerteni saka pethikan ing ngisor iki :

Waskitha mung mesem karo nyalami Jumeni lan Winarsih sadurunge menehake oleh-oleh menyang Wisnu sing lagi asyik nonton tv, ing pojok atine sethithik wis krasa menawa kunthi ana owah-owahan. Tekane paraga jumeni kang dianggep mitra lawas kaya kuwawa ndhedher tulisan anyar ing atine, nanging dheweke ora kena cubriya kedawa-dawa, mengko malah ora becik dadine. (PS no 20, 2014:20)

Saka pethikan ing dhuwur bisa dimangerteni yen tumrape Waskitha ora duwe rasa cubriya nalika priya kuwi sok kepengen ketemu sisihane. Mitra lawas dianggep wis lumrah menawa kepengin ketemu. Guyon lan ngesok rasa kapang tumrape wong memitran dudu barang sing perlu disujanani. Dheweke percaya marang sisihane. Kunthi dudu blegere wanita sing ora gampang onya atine. Lan sing banget dijaga, aja nganti memitran bakal malih dadi memungsuhan merga mung rasa sujana tanpa alesan

4.1.3.4 Rasa Ora Jujur

Jujur yaiku salah sawijine sipat manungsa sing cukup angel kanggo ditrapke. Sipat jujur sing bener"jujur biasane mung bisa ditrapke ing wong-wongsing wis terlatih. Sipat jujur kagolong ing sajrone sipat becik sing diduweni manungsa. Wong sing nduweni sipat jujur yaiku wong sing nduweni budi sing mulia. Masiya jujur iku sipat dhasar manungsa, ananging kasunyatanane isih akeh sing durung mangerteni maknatembung jujur sing sabenere. Bab iki kabukti saka isih akehe wong-wong sing nyampur baur sipat jujur karo sipat dusta sing pungkasan ndadekake malapetaka kanggo awake dhewe utawa wong liya kaya pethikan ing ngisor iki :

" yen tindak daleme eyang wira aku melu Pak, aku pengin dolanan wayang."

"Jare mau dhik wisnu pengin bobok kene, sesok wae diparani bapak."

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dingerteni yen atine Waskitha gela nalika teka omah kahanane sepi. Dheweke lagi nampa sms nalika ditakokake marang sisihane, jare wisnu lagi kangen karo mbahe. Dheweke kepengin bobok kana merga sesuk prei nggona sekolah. Waskitha ora sujana marang sikepe kunthi, merga sisihane kuwi yen duwe karep kadhang mung meneng-meneng wae, jare emoh ngreputi, merga dirasa ora

penting anggone nyusul wis bakda isak. Teka kana katon kunthi lagi jagongan karo jumenon lan winarsih. Waskitha nyawang kunthi sing sajak kecipuhan amarga Wisnu ora gelem dijak ngapusi. Mesthi wae mau diipil-ipil supaya gelem bobok kono, mangka adate bocah kuwi arang banget bobok daleme mbahe. Dheweke uga ora ngerti kena apa priya sing aran Jumenon kuwi saiki gelem teka mrono. Dheweke klebu salah siji saka ewone wong sugih. Salah siji mitrane kunthi kang klebu sukses. Rasane kaya ana glagat sing kurang nuju prana. Nanging waskitha enggal ngipatake saka pojoke ati.

4.14 Kabutuhan Pangaji

Sawise kacukupan kabutuhan rasa tresna lan kaanan, mula pawongan iku bebas kanggo ngejar kabutuhan anane pangaji, kang nyakup ngregani dhiri, percaya dhiri, rasa mampu, lan kawruh kang diregani dhuwur. Maslow (sajrone Feist, 2010:335) ngidentifikasikake ana rong tingkatan kabutuhan pangaji- reputasi lan ngregani dhiri. Reputasi yaiku persepsi anane gengsi, pangakuan, utawa kamisuwaran kang diduweni pawongan, yen dideleng saka pamawase wong liya. Ngregani dhiri yaiku pangras pribadhi yen dheweke luwih nduweni nilai utawa luwih manfaat lan percaya dhiri.

4.1.4.1 Kurange Penghargaan Saka Kaluwarga

Salah sawijine kabutuhan dasar ngenani pangaji yaiku kabutuhan penghargaan saka kaluwarga. Harga diri iku wigati banget tumrap sabageyan pawongan. Wong sing nduweni harga diri bakal nduweni rasa percaya diri. Harga diri saben pawongan bakal nuwuhake semangat sajrone nindakake kegiatan. Lan wong sing ora duweni harga diri ora bakal diajeni dening wong liya, duweni sipat gampang putus asa. Gambaran saka kabutuhan penghargaan iki uga dilakoni dening Waskitha, sisihane ora bisa ngregani dheweke minangka wong lanang pemimpin ing rumah tangga. Gambaran saka kurange kabutuhan Harga diri bisa dideleng saka pethikan ing ngisor iki :

Saiki awakmu wis ana owah-owahan. Aku ora ngerti apa sebabe. Menawa sikepku isih kurang gawe legane atimu, ya sepurane. Ning minangka wong lanang tanggung jawabku tulus. Aku luwih seneng yen sliramu walaka. Aku ora cuwa guneme Waskitha alus, nalika mulih saka kerja ulate kunthi isih krasa klewa-lewa.

Gambaran saka pethikan ing ndhuwur minangka bukti yen kabutuhan harga diri ing keluarga durung bisa dicukupi. Waskitha rumangsa cuwa marang sipate kunthi sing ora bisa ngregani lan njaga atine Waskitha minangka sisihane. Satemene ing pojok atine ora mentala kudu gawe atine sisihane tatu. Nanging kedaya awak kesel, tanpa diwenahi ngerti ndhodhok sepele perkara saben ndina mung diwenahi ulat sepa. Jejere wong lanang sapa sing isa nggunakake ati samodra, menawa tanpa ngerti underane perkara dumadakan ana ulat sing ora nujuprana. Aluwung walaka, ana barang sing ora nyocogi isa dirembung bareng. Jenenge wae wong omah-omah kuwi yen mung congkrah lan kleru penampa wis dudu barang langka. Nanging ora kena kedawa-dawa, ngelingi wutuhe kulawarga mung saka ati tinarbuka lan linambaran rasa sabar sing kebak nalar.

4.1.4.2 Disepelehke

Ngrendahna wong liya asring kedadeyan ing sajrone kauripan kita. Nalika kita ngrendahna wong liya kadang kala kita rumangsa paling bener, nalika wong ngrendahna wong liya ing sajrone atine ana rasa yen dheweke kuwi luwih apik kayata pethikan ing ngisor iki kunthi ngrendahna waskitha minangka sisihane kaya pethikan ing ngisor iki:

Mas yen dak gagas ya ana benere kok menawa panjenengan kuwi kaya kurang nggatekake marang donyaku. Panjenengan salawase iki mung tansah nengenake marang pakaryan panjenengan lan hoby panjenengan. Sedheng aku wanita sing mbok pingit kaya gambar mati celathune kunthi semu nutuh marang waskitha. Mesthi panjenengan ora tau nggraita menawa salawase iki kamardikanku wis panjenengan belok saengga aku mung kaya wanita pingitan sing atine kejiret ora bisa obah”.

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dingerteni yen atine waskitha wengi kuwi satemene wis krasa disepelekake dening sisihane. Nanging dheweke nyoba sabar. Nyoba ngedhem kembronjale ati sing terus nyondhol ning njero dhadha. Kunthi lagi kengguh ing panggodha. Menawa anggone ngadhepi kanthi ati murka bakal nuwuhake masalah ing bale somahe. Ironing ati panggah terus istighfar. Sajake kunthi luwih ngregani tembung jumenon tinimbang waskitha, kunthi wis krasa ngowah-ngowahi adat. Saben pocapan sing ditembungake ora ana liya kejaba pangalembana marang jumenon lan kanca-kancane, ya babagan anggone sukses, anggone aweh kawigaten marang dheweke. Satemene atine waskitha krasa perihdene jejering wong lanang ditandhing-tandhingake karo wong lanang liya sing dudu sapa-sapa. Kamangka sajrone netepi dadi wong omah-omah dheweke dheweke ora tau linggar saka tanggung jawab ngopeni anak bojo. Atine panggah disaabarake. Saumpama wengi kuwi waskitha atine ora isa nahan kebrangane mesthi wis dadi brantayuda. Nanging dheweke trima lumuh ngrasakake nelangsane ati. Godhane wong omah-omah pancen werna-werna. Apa maneh yen wis mapan mandhiri. Godha kuwi mesthi bakal ngetutake laku ngrerindhu gegayuhan.

4.2 PROBLEM SAKA KABUTUHAN SING DURUNG BISA DICUKUPI

Problem saka kabutuhan sing durung bisa dicukupi paraga minangka problem-problem kang dituwuhake saka durung cukup kabutuhan paraga utama. Problem-problem iki kang bakal ditandhang dening paraga ing urip bebrayan nalika dheweke durung bisa nyukupi kabutuhane. Dheweke tansah kasiksa jiwa lan ragane nalika dheweke durung bisa nyukupi kabutuhane.

4.2.1 Pikiran Mbruwet

Problem saka kabutuhan sing durung bisa dicukupi yaiku pikiran sing tansah mbruwet. Pawongan kang pikirane mbruwet lumrahe disababake amarga akehe pikiran marang perkara tartamtu. Salah sawijine yaiku dituwuhake saka durung kacukupane kabutuhan. Pawongan kang pikirane mbruwet tansah ora jenjem batine. Salah sawijine Cerbung Ngonceki impen uga nyritakake paraga sing lagi nandhang problem pikiran mbruwet amarga kabutuhan durung bisa kacukupan. Paraga kang ngalami pikiran mbruwet iki yaiku Waskitha. Gambaran problem awujud pikiran mbruwet kuwi bakal diandharake ing ngisor iki.

4.2.1.1 Mikir Omah

Saliyane nyukupi kabutuhan pangan manungsa uga nyukupi kabutuhan papan. Papan uga dadi perangan sing wigati tumrap panguripane manungsa. Minangka kabutuhan sing klebu primer, papan yaiku panggonan manungsa kanggo turu, ngaso lan njaga dhiri saka udan lan panas. Papan minangka salah sawijine kabutuhan manungsa awujud wangunan kanggo urip lan nindakake sosialisasi. Kejaba kanggo turu, ngaso lan

njaga dhiri saka bebaya, papan uga nuduhake tingkat sosiale pawongan. Gambaran ngenani kabutuhan papan kuwi uga dicritakake sajrone cerbung ngonceki impen anggitane Sri Sugianto. Kabutuhan marang papan digambarake klawan paraga Waskitha.

Nalika wengine saya nggremet anggone nyawang omah kaya ora ana entek-enteke. Sing digagas ora liya kejaba nasib sateruse. Omah njenggarong ukuran pitu sangang meter durung katon mambu lepan. Cendhela lan angin-angin isih tembelan blabag tilas cor-coran. Gajine kadhang ora nyandhak yen nedhenge kebradhat butuh kang ora dinyana. Sing dibledhig ora ana liya kejaba mung golek sebrakan kopsis. (PS no 19, 2014:19)

Gambaran saka pethikan ing ndhuwur nggambarake kahanane Waskitha nalika wis bisa wujudake pepenginane yaiku gawe omah. Ananging nalika omah kuwi wis dadi wangunan masiya mung ukuran pitu sangang meter lan kahanane sing durung sampurna waskitha rumangsa bingung menggalih ngenani nasibe sateruse amarga gajine kadhang dirasa ora nyandhak nalika ana kabutuhan sing ora dinyana lan ing pungkasan dheweke tetep njagakake anane koperasi kanggo nunjang kabutuhane. Waskitha isa ngrasakake menawa saiki anggone nata ekonomi kudu ngati ati. Dhuwit gaji sing wis dipotong ning bank krasa ora nyandhak yen dingo nyukupi kebutuhan saben ndinane. Nadyan krasa kejiret-jiret ekonomine, nanging kabeh dilakoni kanthi nrima saengga ora krasa abot.

4.2.1.2 Medhot Kuliyah

Kuliyah minangka jenjang sing paling dhuwur ing donyane pendidikan. Tujuan kuliah yaiku nambah pengetahuan lan njembarake wawasan. Saliyane kuwi kuliyah minangka salah sawijine wujud niat saben pawongan utawa manungsa kanggo ngrubah kauripane supaya bisa luwih apik. Saiki kuliyah bisa karo kerja, kuliyah nyambi kerja ora berarti ora fokus ing kuliah. iki luwih ing kepriye supaya bisa luwih cepet mandhiri, minangka mahasiswa sing nduweni tanggung jawab ing status minangka mahasiswa utawa ing masyarakat sekitar. Gambaran saka kahanane waskitha iku bisa dideleng saka pethikan ing ngisor iki.

“Pira suwene ta dhik awakmu kuwi skripsi. Menawa kurang ragat aku isa nalangi. Wong kuliyah kuwi yen gampang selang atine ya gampang kendho, pikirane nglokro”, iki panemune Suryani.

Gambaran saka pethikan ing ndhuwur minangka bukti yen waskitha medhot kuliyah. Dheweke ora bisa kuliah maneh amarga kepengen fokus kanggo mbangun omah. Ora ana keputusan liya kejaba mung milih salah siji ing antarane kuliyah apa omah. Keputusan wis gumathok ora nganggo mamang-mamang maneh. kabeh wis mujudake pacoban supaya mecut waskitha supaya bisa urip mandhiri. Kabeh mumpung durung mbutuhake ragat. Mengko yen kedlarung anak gedhe tambah brayat ora wurung bakal dadi gandhulane ati”. Masiya kuliyah kuwi perlu banget, merga kanggo nambahi kawruh, ananging ing poncad atine duwe pikiran seje. Antarane suryani lan dheweke jejere seje. Wanita kuwi ora kegubelan tanggung jawab minangka wong omah-omah, sedheng waskitha dadi wong lanang kudu nduweni tanggung jawab sing sawutuhe.

4.2.1.3 Utang

Saben pawongan anggone utang sejatine didhasari sabab-sabab tartamtu. Sabab-sabab iku bisa arupa kanggo nyukupi butuh ing wektu iku nanging ora nduweni dhuwit. Ana pawongan sing nduwe dhuwit kanggo nyukupi butuh nanging kanggo njaga-njaga banjur dheweke utang. Wong kang kacingkrangan akeh sing merlokake rasa tentrem saka utang. Tansah ora jenjem atine yen kapikiran utang kuwi. Saengga, nggolek maneka werna cara kanggo nyukupi kabutuhan rasa tentrem saka utang kuwi. Gambaran kabutuhan Waskitha saka utang bisa dideleng saka pethikan ing ngisor iki :

Yen tanggal tuwa gajine diothak-athik, dijiret-jiret kadhang wis ora nyandhak kanggo nutup sasi. Sing dijugug kanggo nambal butuh ora ana liya kejaba mung koperasi sekolah apa dene koperasi RT. Mengko yen oleh rejeki sithik-sithik nuli disaur. Yen dhonge wong duwe gawe ana ngono wae isih rada lumayan oleh andhengan dekorasi apa dene pambiwara sing honore kena kanggo tambal butuh. Nanging yen dhonge sasi sela, rasane pancen kaya keranta-ranta. (PS no 12, 2014:20)

Gambaran saka pethikan ing ndhuwur minangka bukti yen waskitha pikirane mbuwet amarga bingung mikirake gajine sing dirasa kurang kanggo saben sasine. Kanggo nutupi kabutuhan ekonomine iku dheweke mung ngandhalake koperasi sekolah utawa koperasi RT. Yen oleh rejeki baru utange iku disaur. Nalika ana orderan dekorasi apa maneh pambiwara sing asile lumayan dheweke rumangsa kebantu kanggo nyukupi kabutuhan. Ananging nalika ing wayah sasi sela lan orderan dekorasi utawa pambiwara ora ana rasane pancen kaya keranta-ranta.

4.2.2 Sikape Owah

4.2.2.1 Putus Asa/ Nglokro

Putus asa yaiku sipat sawijining pawongan sing wis rumangsa gagal sajrone njalani kauripae, bisa gagal sajrone mujudake cita-cita, impen utawa harapane. Dheweke ora duweni pepenginan kanggo ngupaya sing luwih semangat maneh. Putus asa yaiku bab sing kudu dihindari kanggo sapa wae, utamane kanggo pawongan sing isih percaya anane impen lan doa. Amarga nalika ana impen kita ora bakal putus asa lan bakal terus ngupaya. Nalika isih bisa ndunga kita ora bakal ngenal sing jenenge putus asa.

”Yen dak gatekake panjenengan kuwi ketoke lagi duwe masalah. Dudu masalah karangan kaya padatan menawa lagi kepunggel inspirasine. Nanging wektu iki kaya-kaya panjenengan lagi ngadhepi perkara sing saknyatane.”

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dingerteni yen Waskitha duweni masalah. Ana salah sawijine kanca sing mangerteni kahanane waskitha sing kayake duweni masalah. Pancene wis wajar yen jenenge wong omah-omah kuwi mesthi duwe masalah. Mbuh kuwi babagan rumah tangga sing magepokan panemu, ekonomi apa dene kasetyan. Durung yen ketambahan kasempyok ing perkara saka njaba. Babagan kaya ngono kuwi wis diarani njangget ora kena diselaki.

4.2.2.2 Ndhewe

Upaya kanggo nyukupi kabutuhan sing keloro yaiku ndhewe. Ndhewe nduweni maksud yen pawongan kuwi ngadoh teka urip pasrawungan amarga wedi saka inciman, bebaya, pacelathon kang nglarakake ati, lan sapanungale. Nalika manungsa urip

bebrayan kerep diprangguli pawongan kang nandhang inciman, bebaya, pangenyek kang ala lan sapanunggale kang ndadekake rasa sumelang lan ora jenje sajrone atine. Pawongan kang nandhang kaya mangkono nindakake pirang-pirang cara kanggo ngadhepi lan ngrampungake sing kaajab bisa nyukupi kabutuhane marang perkara mau, salah sawijine yaiku ndhewe ing panggonan tartamtu supaya bisa ngendani saka bebaya lan sapanunggale.

Dheweke lungguh ijen ning latar. Awak diglethakake sandhuwure tlasah watu rasane kaya dipijet disawang antarane lintang lan rembulan silih gumanti karo nyoba ngonceki tembung-tembung mitrane kang ngemu surasa jero (PS no 13, 2014:43)

Gambaran saka pethikan ing ndhuwur iku yaiku Tumindak ndhewe minangka salah sawijine wujud upayane Waskitha kanggo nenangake pikirane. Dheweke menggalih tembung-tembung mitrane sing ngemu surasa jero. Mumpung kabeh dirasa isih durung mbutuhake ragat sing akeh lan anake uga durung sekolah. Mengko yen kedlarung anak gedhe tambah kepikiran, ora wurung bakal dadi gandhulane ati. Kabeh diniyati kanthi ati kang yakin masiya kanggo mujudake pilihane kuwi kudu ngorbanake kuliyahe, ananging dheweke tetep ngeyakinke sisihane yen dheweke mantep ing pilihane kanggo mbangun omah dhisik.

4.2.2.3 Sering Ndek Warung

Warung yaiku usaha sing awujud kedai, toko utawa restoran sederhana. Istilah warung bisa ditemokake ing Indonesia lan ing Malaysia. Warung yaiku salah sawijine peranan sing wigati sajrone kauripan saben dinane masyarakat. Ana akeh jenise warung, umume awujud toko cilik kaya gerobak dorong. Sing nyediyakake kopi kemasan. Kaya ing crita sambung iki warunge Sulijah nyediyakake panggonan sing penak kanggo thongkrongan bocah-bocah nom-noman kanggo ngopi kanggo thenguk". Gambaran pethikan kasebut bisa dideleng ing pethikan ing ngisor iki:

" Kula pitegi pripon pak. Mumpung sepi boten wonten tiyang. Tangana kula niki roso lho, yen mung metegi wong sedinten menboten rekasa" pandhesega sulijah karo nyedhaki waskitha.

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dingerteni yen waskitha lagi ing warunge Sulijah. Minangka wong wedok sing seneng sembrana parikena lan sok lemeranyen sing dijak sembarangan mangan unjale. Apa maneh statuse sulijah wektu iki randha anak siji sing ora ngerti sapa bapake. Mula ora mokal menawa warung kuwi saben dinanginggo jujuganwong lanang sing sok kepengin mambu kringete sulijah. Apa maneh rupane sulijah pancen ora nguciwani, ireng manis, awake rada weweg nadyan dedege rada endhek, ning yen disawang solahe tregal tregal kaya ora tau nesu ndadekake wong lanang gregeten kaya kepengin ndhiwel pipine sing empluh. Sandhangan sing dingo sarwa ngepas, kaos molor ndadekake lekuk-lekuk awake katon cetha.

4.2.2.4 Ngrokok

Saben pawongan bebas kanggo milih dalan kanggo kauripane, kayata sajrone bab rokok. Miturud sabageyan pawongan rokok yaiku pilihan. Ana alasan menawa saperangan wong ngrokok yaiku ana sing mung kepengen keren utawa kanggo pelarian saka rasa frustrasi. Kahanan kuwi padha kaya apa sing dialami dening Waskitha dheweke milih ngrokok kanggo pelarian saka rasa frustrasine. Dheweke ana masalah sing

kaluargane lan rumangsa yen rokok bisa nenangake pikirane. Gambaran saka sipate Waskitha sing owah iku bakal diandharake ing pethikan ing ngisor iki :

Jam kosong mripat kaya rasa nggandhul lan weteng krasa liyer nadyan mau wis klebon sega kucing. Nanging nalika diombeni the panas segelas rasane kaya semringah,ning usus kaya kemranyas nyurung wetune kringet. Sing diarani ngantuk kuwi nadyan wis bola-bali diempet yak rasa angop. Yen diampet malah kaya ngalahake rekasane tanggul nyangga banjir. Agahan mlebu ruang perpustakaan nggolek wacan, nanging mung sedhela, mergane ora kosentrasi anggone maca. Agahan golek nggon sepi nuli nyeler roko (PS no 29, 2014:19)

Gambaran saka pethikan ing dhuwur bisa dimangerteni yen ana salah sawijine kanca guru sing rumangsa ana owah-owahan ing dhirine Waskitha. Kancane iku isa nyawang yen Waskitha kuwi ketoke lagi duwe masalah, dudu masalah karangan kaya padatan menawa lagi kepunggel inspirasine ananging kaya-kaya lagi ngadhepi perkara sing sanyatane, amarga minggu-minggu iki kaya ngowah-ngowahi adat, dhisik saben ana sekolah mesthi pasuryane bening lan semringah, nanging saiki kaya ngantukan. Dhisik ora ngrok, kepara yen mambu keluk rokok wae watuk, sambat plepegen, nuli alihan nggon. Nanging saiki dheweke malah ngrok kanggo hiburan. pancene wong omah-omah kuwi mesthi duwe masalah. Mbuh kuwi babagan rumah tangga sing magepokan panemu, ekonomi apa dene kasetyan. Durung yen ketambahan kasempyok ing perkara saka njaba. Babagan kaya ngono kuwi wis diarani njangget ora kena diselaki.

4.3 UPAYA KANGGO NYUKUPI KABUTUHAN

Saben manungsa utawa individu mesthi nduweni kabutuhan sajrone uripe. Kabutuhan manungsa sajrone panguripan iku akeh banget lan duweni sipat ora winates, jalaran saka anane panyukupan kabutuhan sing kudu dicukupi kanthi bolak-balik. Anane kabutuhan-kabutuhan kuwi ndadekake manungsa nduweni motivasi supaya bisa nyukupi kabutuhane. Saliyane bisa menehi motivasi, kabutuhan uga bisa nuwuhake problem. Problem kuwi ana nalika kabutuhan manungsa durung bisa dicukupi lan umume problem iku bisa awujud lair lan batin sing bisa nggawe uripe manungsa tansah ora tentrem lan bisa ngalangi manungsa kanggo maju lan ora bisa nggayuh tujuane, mula saka iku manungsa ngupaya nyukupi kabutuhane kayata ing ngisor iki :

4.3.1 Dadi Pengarang Cerkak

Salah sawijine cara Waskitha kanggo nyukupi kabutuhan yaiku kanthi cara dadi pengarang. Dadi pengarang iku ora gampang. Ana rasa senenge lan uga ana rasa sedihe nalika dadi penulis. Senenge yen tulisane bisa kapacak ing majalah, lan sedihe saliyanne honore sing ora sepira uga waktu kanggo keluarga sing saya kurang. Pancene susah kanggo nemtokake antarane prioritas kaluarga lan tuntutan saka ati. Gambaran saka sipat kerja keras paraga Waskitha bisa dideleng saka pethikan ing ngisor iki

Menawa kahanan wengi wis sepi Waskitha wiwit ngronce tembung ngenam crita ngundha gagasan. Swarane kodhok lan jangkrik sing sela-selane angina semribit nambahi rasa kanggo ngracik tembung. Nadyan urip lan kelairan desa, waskitha duwe gegayuhan kepengin dadi pengarang sing gamben, utamane pengarang ing jagad sastra jawa. Pengarang sastra jawa isih langka.

Crita-crita ing majalah jawa sing nyerat racake panggah. Menawa thukul tulisan pengarang anyar ya mung saklebate wae, bar kuwi wis ora katon irunge. (PS no 11, 2014:20)

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dimangerteni yen Waskitha kepengen dadi pengarang sing gamben masiya dheweke asale saka desa, ananging ora ngalangi dheweke kanggo terus ngarang supaya dadi pengarang sing terkenal. Dadi pengarang kuwi pancene ora gampang kadhang honor kang ditampa saka penerbit majalah nadyan ora gedhe nanging mirunggan ajine. Saben cerkak apa dene geguritan dipacak atine krasa bungah, nadyan honor sethithik nanging kena dijagakake nggo nambahi ekonomine. Nadyan pengarang anyar, ning asil karyane klebu produktif. Kawitane dheweke nggunakake jeneng singloning cerkake, nanging bareng duwe krenteg kepengin ditepungi mitra-mitrane sing seneng maca majalah Basa Jawa, Waskitha ing anggitane wis ora nganggo jeneng singlon maneh.

4.3.2 Nyilih Dhuwit

Upaya kanggo nyukupi kabutuhan kang kapindo yaiku nyilih dhuwit. Nyilih dhuwit kalebu wujud upaya kanggo nyukupi kabutuhan rasa tentrem arupa tagihan utang. Lumrah diprangguli sajrone urip bebrayan yen pawongan kang nduweni utang banjur yen wis wancine nyaur kudu disaur. Kuwajiban kuwi kang ndadekake manungsa nggunakake sakabehe cara supaya bisa kesaur kalebu nyilih dhuwit maneh marang wong liya supaya bisa aman teka tagihan utange. Semono uga, ana pawongan kang lagi nduwe kajat sing kudu dirampungake ing wektu iku kanthi cepet klawan merlokake bandha sing ora sithik saengga dheweke sumelang yen ora bisa ngrampungake kajate kuwi bisa ndadekake perkara sing tansaya akeh, mula dheweke ngupaya kanggo nyilih dhuwit. Gegambaran saka tumindake Waskitha nyilih dhuwit ing bank bisa dideleng ing pethikan ngisor iki.

Sing dijagakake saben kepenggok butuh ora liya kejaba koperasi sekolah. Kanggo nututi ragat kuliyah, paribasane gawe jlegongan banjur diurungi meneh. Ya piye maneh jenenge wae klebu wong cilik, cagake ya mung ugil-ugil durung linambaran cakar ayam. Menawa ora ati-ati malah keblondrong dlongap-dlongop kaya sapi ompong. (PS no 12, 2014:19)

Gambaran saka pethikan ing ndhuwur minangka bukti yen waskitha durung bisa nyukupi kabutuhan rasa tentreme. Kanggo nutupi ragat kuliyah dheweke milih utang koperasi sekolah. Paribasane gawe jlegongan banjur diurugi maneh nalika dheweke oleh gaji saka gaji guru utawa saka asile dadi pengarang. Nadyan kang ditampa saka penerbit majalah nadyan ora gedhe nanging mirunggan ajine. Honor sethithik kuwi nanging kena dijagakake kanggo nambahi ekonomine.

4.3.3 Usaha Dekor

Usaha yaiku Sawijining kegiatan sing ditindakake karo manungsa supaya ngolehake utawa ngasilake penghasilan arupa dhuwit utawa barang sing dibutuhake kanggo menuhi kabutuhan. Kanggo nggayuh kemakmuran sajrone kauripan mesthi kanthi usaha terus-terusan supaya ngolehakake asil sing maksimal. Tegese yen ngomongake ngenani usaha yaiku kegiatan sing ngolehake asil/ keuntungan kanthi cara langsung utawa ora langsung. Salah sawijine usaha sing dilakoni Waskitha kanggo nyukupi kabutuhan yaiku usaha dekor cilik-cilikan supaya bisa mbantu kanggo nambahi

ekonomine. Gambaran Waskitha nyukupi kabutuhane kanthi usaha dekor bisa dodeleng saka pethikan ing ngisor iki :

Kanggo njangkepi kawruh babagan ulah budaya sastra jawa, waskitha melu kursus pambiwara. Sing diarani urip pancen kebak petungan kang memed kanggo mlaku tumuju gegayuhan. Kanggo ngompliti kawruh ing kagunan basa dheweke nekad abyur kursus ing permadani babagan pranata wicara, ing pangajab kena kanggo tambahing seserepan lan pengalaman kang bakal migunani ing tengahe masyarakat. Lan nyatane durung nganti mentas anggone kursus Waskitha wis antuk kawigaten saka warga desane, yaiku babagan atur pambagya raharja sing duwe gawe mantu. (PS no 13, 2014:20)

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dimangerteni yen waskitha duweni sipat kang kerja keras dheweke melu kursus pambiwara lan nrima sewan dekorasi lan tata riyas. Sadurunge duwe usaha iki pancene kanggo nambahi sambene waskitha golek ligeran dhuwit koperasi kanggo toko kain dhekor sacukupe lan uba rampe riyas. Kanthi mengkono yen ana tangga teparo sing nggunakake dhekore lan njaluk tujung sak tata riase among tamu pisan.

4.3.5 Upaya Mbalekake Jeneng

Fitnah yaiku nyebarake aib utawa alane wong liya sing ora bener. Lan akibat saka fitnah iki bisa gawe rugi wong liya, amarga saka anane fitnah iku ndadekake wong bisa salah paham lan bisa ngrusak harga diri utawa kehormatane wong liya. Kahanan iku uga dialami dening Waskitha. Dheweke difitnah yen mambu ati karo tanggane sing jenenge Sulijah. Waskitha minangka pawongan sing meneng lan ora patiya nanggapi saka anane kabar iku amarga dheweke rumangsa yen kabar iku ora bener lan ora bisa dibenerne. Ananging beda karo sulijah, dheweke ora trima yen Waskitha di fitnah lan Sulijah uga ngerti yen sejatine ana sing kepengin ngrusak rumah tanggane Waskitha lan sisihane. Gambaran upaya mbalekake jeneng bisa dideleng saka pethikan ing ngisor iki :

Sulijahmencak-mencak-mencak uwange Joko Luwak disaplang. Paradene ora gawe nesune. Wong lanang kuwi mung klecam-klecam karo nekad lungguh ning dhingklik. Lambene sing rada perih mung dielus-elus.

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dimangerteni yen sulijah mbantu Waskitha kanggo mbalekake jenenge. Dheweke curiga karo Joko Luwak sing mari duwe masalah karo Waskitha. Joko luwak wis ora wani kumecap. Dheweke agahan klithih-klithih ninggalake papan kono tanpa pamitan. Sing ditinggal ora nyaruwe. Atine isih kobong. Kanggo nddhadhagi tanggung jawabe njaga jenenge waskitha., ing pojok atine duwe niat kenceng bakal nemoni kunthi. Suryani uga kepengin luru benere kabar kuwi. Dheweke mung kepengin antarane waskitha lan sulijah jenenge aja nganti kucem, merga mung anane pitenah sing durung ngerti saka endi sumebare. Suryani uga ora ngluputake sulijah

4.4 Aktualisasi Dhiri

Nalika kabutuhan dhasar manungsa ing bageyan ngisor wis bisa dicukupi, mula pawongan banjur bisa nyukupi bageyan ing sandhuwure.

Ora krasa wektune terus lumaku. Waskitha wis mentas

wisudha. Rasane bombong dene pacoban kanggo mecaki urip wis diliwati, lan kena kanggo kaca benggala dina kuwi waskitha lan saperangan mahasiswa basa jawa padha senja ning omahe Waskitha. Dheweke menehi bebungah, merga salah siji crita sambunge ana kang dicethak dadi buku, lan ora ngira yen bakal payu. Iki kabeh merga saking kawigatene Wirasthi. (PS no 35, 2014:19)

Saka pethikan ing ndhuwur bisa dimangerteni yen waskitha mentas wisudha, Rasane bombong dene pacoban kanggo mecaki urip wis diliwati. Salah sawijine pawongan sing duwe jasa gedhe tumrap suksese waskitha yaiku eyang wira. Dheweke minangka pawongan sing mesthi njurung waskitha supaya bisa mujudake angen-angene, lan dheweke uga mbantu waskitha nalika waskitha bingung ngenani skripsine, eyang wira iku wis akeh banget jasane kanggo waskitha. saliyane iku sing uga eyang wira sing ngenalake waskitha ngenani basa jawa utawa kasusastran jawa. Nganti pungkasanne dheweke kepengin dadi pengarang sing kawentar lan bisa nyetak bukune dhewe.

BAB V

PANUTUP

5.1 Dudutan

Saka andharan kasebut bisa didudut yen paraga utama sajrone cerbung Ngonceki Impen bisa nyukupi kabeh trap-trapan kabutuhan yaiku kabutuhan fisiologis, kabutuhan rasa aman, kabutuhan rasa tresna, kabutuhan harga diri, lan kabutuhan aktualisasidiri. Paraga utama bisa menuhi kabutuhan-kabutuhan ing level rendah lan bisa menuhi kabutuhan-kabutuhan liyane ing tingkatan sing saya dhuwur. Kabutuhan-kabutuhan ing level paling ngisor nduweni prapotensi utawa kekuatan sing paling gedhe dibandingake kabutuhan-kabutuhan ing jenjang sing luwih dhuwur mula kabutuhan ing jenjang iki kudu dipenuhi sadurunge menuhi kabutuhan ing jenjang sing luwih dhuwur.

Waskitha nduweni tekad lan motivasi ngupayakake uripe sajrone nggayuh pepenginan lan usaha sajrone kauripan. Motivasi kasebut ora mung tuwuh saka factor internal, ananging uga factor eksternal, yaiku panyengkuyung saka wong-wong sing ana ing sakiwa tengene. Dheweke oleh panyengkuyung saka eyang wira lan wirasthi nalika ngadhepi masalah lan bisa ngrampungake skripsine. Dene factor internal, panyengkuyung sing tuwuh saka dhirine Waskitha dhewe kanggo nyukupi kabutuhane rasa puwase dhewe. Waskitha pancen paraga sing nduweni sipat becik pekerja keras, lan kepengen dadi pengarang sing gamben. Mula dheweke asring nglembur ngarang kanggo nyukupi kabutuhan batine lan pungkasane dheweke bener-bener bisa wujudake impene iku, dadi pengarang sing gamben.

5.2 Pamrayoga

Panliten ngenani trap-trapan kabutuhan kang ana sajrone cerbung *Ngonceki Impen* taun 2015 iki dikarepake bisa menehi piguna tumrap pamaos kanggo ngripta lan ngrembakakake sastra mligine sastra Jawa modern kang dirasa saya suwe saya cures. Panliten iki uga dikarepake bisa menehi sumbangsih kanggo pangrembakane pengetahuan bab karya sastra kanthi nggunakake tintingan psikologi sastra Abraham Maslow. Panliti sadhar yen panliten iki isih adoh saka tembung sampurna, mula pitedah kang asipat mangun supaya luwih becik kanggo panliten isih banget dibutuhake kanggo panliten

KAPUSTAKAN

- 10
Ahmadi, Abu lan M.Umar. 1992. *Psikologi Umum*. Surabaya: PT. Bina ilmu
- 1
Anggiani, Nita. 2014. *Kebutuhan bertingkat tokoh A dalam Trilogi: Si Parasit, Cerita Cinta Enrico, dan Pengakuan eks Parasit Lajang karya Ayu Utami: Kajian Teori Psikologi Humanistik Abraham Maslow*. Skripsi ora diterbitake: Universitas Negeri Surabaya
- 1
Alwisol. 2011. *Psikologi Kepribadian*. Malang: UMM Press
- Aminudin. 1986. *Pengantar Apresiasi Karya Sastra*. Bandung: Sinar Baru Agen Sindo.
- 2
Dwi, Linta. (2016). *Nggayuh rasa tentrem sajrone cerbung nrima ing Pandum anggitane Sutarmanto Kajian Humanistik Maslow*. Skripsi ora diterbitake: Universitas Negeri Surabaya
- Endraswara, Suwardi. 2008. *Metodologi Penelitian Sastra*. Jogjakarta: MedPress
- Feist, Jess lan Gregory J. Feist. 2010. *Teori Kepribadian : Theories of Personality*. Jakarta: Salemba Humanika.
- 8
Hikma, N. (2017). *Aspek Psikologis Tokoh Utama dalam Novel Sepatu Dahlan Karya Khrisna Pabichara (Kajian Psikologi Humanistik Abraham Maslow)*. Jurnal Humanika, 3(15).
- 6
Mayawati, H. (2019). *Stabilitas Emosi Tokoh Sri Ningsih Dalam Novel Tentang Kamu Karya Tere Liye (Kajian Psikologi Sastra)*. Linguista: Jurnal Ilmiah Bahasa, Sastra, dan Pembelajarannya, 3(1), 12-19
- 9
Noor, W.K. (2019). "Hierarki Kebutuhan Sebagai Dasar Refleksi Diri Tokoh Dalam Novel Pesantren Impian". Jurnal Sastra Indonesia 8, no. 2 (2019) 103-110.
- 1
Nurgiyantoro, Burhan. 2010. *Teori pengkajian Fiksi*. Yogyakarta. Gajah Mada University press
- 5
Maleong, lexy. 2004. *metodologi kualitatif*. Bandung: Remaja Rosda Karya
- Minderop, Albertine. 2001. *Psikologi Sastra*. Jakarta: Yayasan Pustaka Obor Indonesia

Ratna, Nyoman Kutha. 2013. *Teori, Metode, dan Teknik Penelitian Sastra*. Yogyakarta: Pustaka Pelajar.

Rostanawa, G. (2019). Hirarki Kebutuhan Tokoh Utama dalam Novel Pulang dan Laut Bercerita Karya Leila S. Chudori (Kajian Psikologi Humanistik Abraham Maslow). *Elite Journal: International Journal of Education, Language, and Literature*, 1(2).

Sudaryanto, Pranowo. 2001. *Kamus Pepak Basa Jawa*. Yogyakarta: Badan Pekerja Kongres Basa Jawa

ORIGINALITY REPORT

9%

SIMILARITY INDEX

9%

INTERNET SOURCES

0%

PUBLICATIONS

3%

STUDENT PAPERS

PRIMARY SOURCES

1

jurnalmahasiswa.unesa.ac.id

Internet Source

5%

2

www.neliti.com

Internet Source

2%

3

Submitted to Universitas Negeri Surabaya The
State University of Surabaya

Student Paper

1%

4

ejournal.umpwr.ac.id

Internet Source

<1%

5

Submitted to Padjadjaran University

Student Paper

<1%

6

e-journal.unipma.ac.id

Internet Source

<1%

7

Submitted to iGroup

Student Paper

<1%

8

Submitted to Binus University International

Student Paper

<1%

9

journal.unnes.ac.id

Internet Source

<1 %

10

sugabajah.blogspot.com

Internet Source

<1 %

11

journal.unesa.ac.id

Internet Source

<1 %

Exclude quotes Off

Exclude matches Off

Exclude bibliography Off

FINAL GRADE

/0

GENERAL COMMENTS

Instructor

PAGE 1

PAGE 2

PAGE 3

PAGE 4

PAGE 5

PAGE 6

PAGE 7

PAGE 8

PAGE 9

PAGE 10

PAGE 11

PAGE 12

PAGE 13

PAGE 14

PAGE 15

PAGE 16

PAGE 17

PAGE 18

PAGE 19

PAGE 20

PAGE 21

PAGE 22

PAGE 23

PAGE 24

PAGE 25

PAGE 26
